

UÇURTMA ZAMANI JACKIE MATISSE

KÜRATÖR: GILL EATHERLEY
23.05-15.12.2024

UÇURTMA ZAMANI

Uçurtma Zamanı başlıklı sergi, Jackie Matisse'in şans olgusu ve farklı sanatsal işbirlikleri yoluyla yarattığı eserlerine kapsamlı bir bakış sunuyor. Arter'in hem yüksek hem alçak tavanlı, hem aydınlık hem karanlık farklı alanlarına yayılan sergide, sanatçının uçurtmaları ilk kez iç mekânda tüm göz alıcılıklarıyla bir araya gelerek kendilerini gösteriyor. Matisse'in uçurtmalarla giriştiği deneyler, gökyüzünde etkin olmanın ötesine geçerek sualtı için tasarlanan yapıtları, ses sinyalleri ve hareket detektörleri için yansıtıcı birer yüzey işlevi gören alüminyum formlarla oluşturduğu eserleri ve cam şişeler içinde yüzen uçurtma parçalarını kapsıyor.

Jackie Matisse, 1962 yılında LaGuardia Havaalanı'ndan dönerken New York'un Harlem bölgesinde gördüğü, gökyüzünde süzülen bir uçurtma karşısında âdeta büyülenir. Sanatçı, bu tesadüfi karşılaşmanın etkisiyle çok geçmeden bir Çin uçurtması edinir ve uçurtma uçurmanın sanat yoluyla ilişki kurabileceği alanı genişlettiğini ve iletişim yollarını çeşitlendirme fırsatı sunduğunu keşfeder. Jackie Matisse, daha sonra ormanlık bir alanda kaybedeceği bu uçurtmanın öncelikle bir kopyasını üretir. Takip eden dönemde bu uçurtma modelinden giderek uzaklaşan sanatçı, görsel yaklaşımını paylaşabileceği bir mecra olarak gördüğü uçurtmalar için kendi tasarımlarını ve üretim yöntemlerini geliştirmeye başlar.

Uçurtmaları yaratıcı bir ifade aracı olarak kullanan Jackie Matisse, sanatsal repertuarını genişletirken birçok farklı malzemeden yararlanır. Tesadüfi şekillere, doğal unsurlara ve buluntu nesnelere duyduğu hayranlık, Jackie Matisse'in izleyiciyi etkisine alan sanatsal dilinin yapıtaşlarını oluşturur. Sanatçı, erken dönem üretimlerinde, kolayca bulunabilen ancak hassas ve suya dayanaksız bir malzeme olan krapon kâğıdının sunduğu zengin renk yelpazesinden faydalanır. Zaman içinde Tyvek,

filtre kâğıdı, rayon (bitkisel ipek), yırtılmaz naylon (yelken kumaşı), selofan ve Mylar gibi dokunmamış kumaşların niteliklerini ve renk paletlerini de üretimine dahil eden Jackie Matisse, kendini bu malzemelerin mümkün kıldığı farklı olanakları keşfetmeye adanır. Sanatçı, görsel etkisini iç mekâna taşımak istediği uçurtmaları için duvara monte edilen döner makineler de tasarlar. Bu makineler, tavandan sarkan uçurtma kuyruklarını kapalı bir döngüde hafif gıcırta ve hışırtılar eşliğinde yavaşça hareket ettirir.

Jackie Matisse, sanatsal pratiğinde “asılı kalma” fikrine sıklıkla yer verir. Sanatçının birçok yapıtında tellere, iplere, hatta saç tellerine iliştilmiş öğeler görünmez bir eksen etrafında sessizce hareket edip havada süzülerek gündelik yaşamın çokyönlülüğünü yansıtan tesadüfi şekilleri ve buluntu nesnelere bir araya getirir. Bu zenginliği oluşturan malzemeler ve görsel unsurlar arasında kumaş parçaları, parçalanmış tıraş bıçakları, metro biletleri, şişe kapakları, kibrit kutuları, şekerleme ambalajları, bükülmüş metaller, tüyler ve ayın evrelerini çağrıştıran kırık tabak motifleri bulunur.

Jackie Matisse, ilerleyen dönemlerinde farklı bir bakış açısı benimseyerek uzun uçurtma kuyruklarının yanı sıra -*Sihirli Saçlar* (1968) adlı yapıtında da olduğu gibi- el, kol ve bacağın bedensel oranlarına göre ölçeklendirilmiş daha küçük boyutlu eserler de üretir. Sanatçının bu eserlerinde de renklerine, şekillerine, hikâyelerine veya doğal niteliklerine göre gruplandırılmış öğeler havada asılı durur. *Şişelenmiş Düşler* (1981) adlı yapıt, “asılı kalma” fikrinin farklı bir yorumunu sunar. Jackie Matisse, bu sefer havanın aksine suyun yoğunluğunu kullanarak, uçurtma parçalarını farklı şekil ve boyutlarda şişelerin içerisinde yüzdürür. Gerçek ölçekli uçurtmaların eskizleri olarak görülebilecek bu eserler, günün her ânında karşımıza çıkan hareketin, uçuşun ve ışık yansımalarının değişen özünü çağrıştıtır.

Jackie Matisse, uçurtmalarından birini yanlışlıkla denize düşürdükten sonra kumaşın sualtında ağır çekimde nasıl davrandığını ve renklerin derinlikle birlikte nasıl dönüştüğünü araştırmaya başlar. Sanatçı, bu araştırmasının bir parçası olarak sualtında “uçurulmak” üzere tasarlanmış uçurtma kuyrukları üretir. Jackie Matisse’in yönetmen Molly Davies ve besteci David Tudor ile birlikte gerçekleştirdiği *Deniz Kuyrukları* (1983) adlı video yerleştirmesi, izleyiciyi farklı duyuları harekete geçiren bir sualtı evrenine davet eder. Sanatçı, David Tudor’la işbirliğini yansıtan *9 Dizi ve Yansımalar* (1986) adlı yapıtında da sensörler ve hareket detektörleriyle etkileşime giren farklı şekillerde kesilmiş alüminyum plakalar yoluyla sesler, şekiller ve ışıkla örülü bir ortam yaratır.

Koreograf Merce Cunningham ve besteci John Cage ile yakın işbirliklerinde bulunan Jackie Matisse, 2004 yılında New York’taki Joyce Theater’da gerçekleştirilen *Events* adlı performansın sahne tasarımını üstlenir. Jackie Matisse, mühendis Billy Klüver ve Fred Waldhauer ile sanatçı Robert Rauschenberg ve Robert Whitman tarafından 1966 yılında kurulan Experiments in Art and Technology’nin [Sanat ve Teknolojide Deneyler] parçası olan fotoğrafçılar, müzisyenler, yönetmenler ve mühendislerle de sanatsal işbirlikleri gerçekleştirir. Jackie Matisse’in David Tudor, Fujiko Nakaya ve Margaretha Asberg ile birlikte üzerinde çalıştığı *Ada Göz Ada Kulak* [Island Eye Island Ear, 1974], uçurtmalar, ses, sis ve koreografiyi bir araya getirerek projenin odağındaki adanın fiziksel gerçekliğini yansıtan bir ortam yaratmayı amaçlar. Sanatçılar, projeyi gerçekleştirebilmek için İsveç’teki Knavelskär Adası ile ABD’nin kuzey New York eyaletindeki Adirondack Parkı’nda yer alan Saranac Gölü’ndeki Bluff ve Boulder Adaları gibi çeşitli yerleri araştırır. Bu kapsamlı araştırma, projenin rafa kaldırıldığı 1979 yılına kadar sürer. Daha önce icra edilemeyen *Ada Göz Ada Kulak*, Eylül 2024’te Norveç’in Svolvær

kentinde Lofoten Adaları Sanat Festivali kapsamında ilk kez izleyiciyle buluşacak.

Jackie Matisse'in uçurtmaları, sanal gerçeklik ve üçboyutlu modeller aracılığıyla yeni bağlamlarda da izleyiciyle buluşur. 2001 yılında Illinois Üniversitesi'nden Ray Kass ve Tom Coffin'in işbirliğiyle hayata geçirilen *Uzamda ve Uzamın Ötesine Uçan Uçurtmalar* [Kites Flying In and Out of Space] adlı yapıtta, Jackie Matisse'in uçurtma başları ve kuyruklarının üçboyutlu modelleri, dünyanın herhangi bir yerindeki süper bilgisayarlara yüksek hızlı ağlarla bağlanabilen bir sanal gerçeklik ortamı olan CAVE'de uçurulur. Jackie Matisse'in işbirliği yaptığı diğer sanatçılar ve dostları arasında Niki de Saint-Phalle, Jean Tinguely, Claude & François Lalanne ve Ecke Bonk yer alır.

2021'de 89 yaşındayken hayata gözlerini yuman Jackie Matisse, ardında kâğıt ve kumaş kullandığı erken dönem eserlerinden, dijital mecralarda çalışan sanatçılarla ve mühendislerle yaptığı işbirliklerine uzanan birçok yapıtı bıraktı. Jackie Matisse, ressam Henri Matisse'in oğlu, New York'taki ünlü 57th Street Gallery'nin kurucusu Pierre Matisse ile Alexina "Teeny" Sattler'in kızı olarak 1931 yılında dünyaya gelmiş ve resim, heykel, sinema, müzik gibi farklı sanatsal üretimlerle çevrelenmiş bir ortamda büyüse de kendini bir sanatçı olarak tanımlamakta aceleci davranmamıştı. 1950'lerin sonlarında, üvey babası Marcel Duchamp, sanatsal mirasını somutlaştıran taşınabilir bir tür minyatür monografi olan *Valizdeki Kutu* [Boîte-en-valise] adlı eserini bir araya getirmek için güvenilir bir yardımcı arıyordu. O zamanlar genç bir anne olan Jackie Matisse, Marcel Duchamp'ın bu eserde yer alan "taşınabilir müzelerinin" 300'ünden 182'sini bir araya getirmesine ilk elden yardımcı oldu. Bu deneyim, Jackie Matisse'in ileriki yıllarda kendi sanatsal pratiğini inşa etmesi için de besleyici bir kaynak işlevi görecekti.

Uçurtmaların havadaki hareketi üzerine düşünmek, insanın görüş alanının dışında kalmasına karşın benliğinin en katıksız yanını oluşturan gizli bir hakikate erişimini sağlar. Havanın kanunlarına itaat etse de her daim dizginlerini koparıp özgür olmanın eşliğindeki ve en nihayet bir ip aracılığıyla evcilleştirdiğimiz bu harikulade nesnelere, bizi gözlerimizi kocaman açarak gökyüzüne baktığımız çocukluk anılarımıza geri götürür. Jackie Matisse, hareketi ve gelip geçici olanı kutlayan uçurtmaları, üretiminin merkezinde konumlandıracağı bir mecra olarak benimsemişti. Sanatı bir miras, yuva ve hayatın kendisi olarak gören sanatçının yapıtları, yerin hemen üstünde süzülen bir hayalperest gibi bulutlarla, gökyüzüyle ve suyla bağ kurmaya devam ediyorlar.

Kapak: *Gökkuşakğı* [Arc-en-Ciel], 1983. Fotoğraf: Philippe Houz .

Fotoğraflar: flufoto (Barış Aras ve Elif  akırlar); Jean-Louis Bloch-Lain  [28].

Gökkuşağı [Arc-en-Ciel], 1983

Beyaz yelken kumaşından yapılmış uçurtma kuyruklarından oluşan *Gökkuşağı* [Arc-en-Ciel] serisinden seçilen beş parça, Arter binasının ön cephesinde canlı renkleriyle ziyaretçileri karşılar. Jackie Matisse'in "kendine özgü masallar" olarak nitelediği bu kuyruklara, kıvrımlı ve parçalı formlarda renkli parçalar eklenmiştir. Kare şeklindeki uçurtma başlarıysa, *Siyah Kare* (1915) adlı ikonik eseriyle dönemin yerleşik sanat ve temsil anlayışlarına meydan okuyan Rus sanatçı Kazimir Maleviç'e saygı duruşu niteliği taşır.

Gökkuşağı uçurtmaları, Jackie Matisse'in bir sokak satıcısı ile tesadüfi karşılaşmasından esinle üretilmiştir. Elinde kalan satamadığı seramik tabakları kıracağını ilan eden satıcı, sözünü tutarak bu eylemini gerçekleştirir. Zengin bir form çeşitliliğine sahip kırık tabaklardan etkilenen Jackie Matisse'in topladığı parçalar, sanatçının pratiğini daha sonraki dönemlerinde de etkileyen önemli bir unsura dönüşür.

Dolaşmış Uçurtma Kuyrukları, 1977
Siyah Beyaz Uçurtmalar, 1989
Ahmedabad İpekleri [Ahmedabad Soie], 1981

Arter binasının giriş alanında başlayıp üç kat aşağı doğru uzanan atrium alanını, Jackie Matisse'in *Dolaşmış Uçurtma Kuyrukları, Siyah Beyaz Uçurtmalar, Ahmedabad İpekleri* [Ahmedabad Soie] adlı üç farklı serisinden seçilen uçurtma kuyrukları dolduruyor.

Farklı renklerde yelken kumaşlarına kırık tabak parçalarını andıran biçimleriyle ayın farklı evrelerini temsil eden formlar eklenerek üretilmiş uçurtmalardan oluşan *Dolaşmış Uçurtma Kuyrukları*, ilk kez bir iç mekân boşluğundan aşağıya boylu boyunca uzanarak *Uçurtma Zamanı* sergisinde tam boyutlarında sergileniyor. Oyun kavramı, Jackie Matisse'in birçok yapıtında yaratıcı potansiyellerin keşfedilmesine olanak tanır. Hareket ve şansın etkin rolüne duyduğu bitmez tükenmez ilgiye yapıtlarında ifade kazandıran sanatçı, uçurtmalarının "uzamı renk ve çizgilerle donatırken bir özgürlük oyunu oynadıklarını" söyler.

Karmakarışık Aylar [Méli-Mélo de Lunes], *Güneş Tutulması* [Eclipse du Soleil], *Ayın Evreleri* [Morceaux de Lunes], *Kırık Tabaklar* [Assiettes Cassés] gibi farklı eserleri bir araya getiren *Siyah Beyaz Uçurtmalar* adlı yerleştirme, üzerlerine siyah beyaz ve şeffaf parçalar eklenen yelken kumaşından üretilmiş uçurtmalardan meydana gelir. Yerçekimine meydan okuyan uzay yolculuklarından esinlenen Jackie Matisse, eserin tarihsel bağlamına atıfta bulunurken şöyle der: "Uzay aracı Apollo'nun görevini sürdürdüğü dönemde ayın farklı evrelerini temsil eden şekilleri sanat pratiğimin bir parçası olarak benimsedim. Aya ilk adımımızı daha yeni atmıştık. Gökyüzündeki uyduları, kayan yıldızları ve meteorları takip ediyorduk. Bu keşifler, hayal gücümü harekete geçirdi. Uçurtmalar benim gökyüzüne çıkma, katışıksız ve boş bir uzama erişme araçlarımdır. Neden yükselme işini tamamen bilime bırakalım ki?"

Jackie Matisse, 1980-1981 yıllarında Hindistan'a yaptığı seyahatlerde uçurtma festivallerine katılarak eserlerinde kullanmak üzere ipek kumaşlar edinir. *Ahmedabad İpekleri*, sanatçının 1981 yılında David Tudor ile birlikte Hindistan'ın Gücerat eyaletindeki bir tekstil merkezi olan Ahmedabad'a yaptığı gezi sırasında satın aldığı farklı renklerde saf ipek kumaş şeritlerinden meydana gelir.

Bu seyahatler aracılığıyla pekişen geçicilik fikri, Jackie Matisse'in üretiminde önemli bir yer tutar: "Bir tuval gibi kullandığım gökyüzüne farklı renkler ve kompozisyonlara sahip hareketli uçurtmalarla gelip geçici resimler yapmak istiyordum. Böylece belleğimde bir imaj oluştuktan sonra uçurtmaları yere indirebilecek, toplayıp sökebilecek, bir çantaya koyup atölyeye taşıyabilecek, gökyüzünü sanki hiç ziyaret etmemişim gibi berrak, temiz ve boş bırakabilecektim."

9 Dizi ve Yansımalar, 1986

Rengârenk uçurtma kuyruklarının doldurduğu atriumun arka tarafında yer alan büyük beyaz duvar üzerinde, onlarla tezat oluşturan gümüş renkli parçalar görülebilir. *9 Dizi ve Yansımalar*, ayın farklı evrelerini temsil eden şekillerde kesildikten sonra sanatçı tarafından yüzeyleri kazınmış alüminyum dizilerinden oluşur. 1980'lerde iç mekânlar için kapsayıcı ses ortamları yaratma çalışmaları yürüten David Tudor, Jackie Matisse'ten uçurtma gibi hareket edebilen bir heykel yapmasını ister. Jackie Matisse, bunun üzerine tavandan dikey olarak sarkan "diziler" kurgular. David Tudor, bu şekillerin hareketlerine duyarlı bir cihaz kullanarak elektronik kompozisyonlarına bir ses kaynağı olarak hizmet eden radyo frekansları gönderir. Jackie Matisse, eseri şöyle yorumlar: "Eseri oluşturan dokuz dizi, mekânı görünür ve duyulur kılıyor. Taç yapraklarını, ayın farklı görünümünü ya da devasa kartanelerini andıran parçalar, havada serbestçe salınarak etraflarına ışık saçıyorlar."

Uçurtma Zamanı sergisinde ses ögesi olmadan gösterilen *9 Dizi ve Yansımalar*, ilk kez 1986'da New York'taki Whitney Sculpture Court'ta sergilenmiş, ayrıca ABD ve Avrupa'nın çeşitli kentlerinde canlı olarak icra edilmiştir.

9 Dizi ve Yansımalar, 1986

Şişelenmiş Düşler [Rêves en Bouteille], 1981

Uçurtma Zamanı, Jackie Matisse'in *Şişelenmiş Düşler* [Rêves en Bouteille] adını verdiği serisinden farklı şekil ve boyutlarda yirmi adet cam şişeyi iki raf üzerinde yan yana getiriyor. Suyla doldurulan şişelerin her birinin içerisine, renkli yelken kumaşı ve elyaf tabanlı boyalı kâğıtlardan kesilmiş şekiller ve cam boncuklar gibi çeşitli nesnelere yerleştirilmiş, ardından şişeler balmumu ya da cam tıpalarla kapatılmıştır. Jackie Matisse, "sualtı uçurtmalarının küçük tasarımı ve eskizleri" olarak tanımladığı bu hareketli formları "yüzmelerini izlemek için su dolu şişelere koyduğunu" ifade eder.

Dönen Makine İçin Uçurtma Kuyruğu, 2005

Çift taraflı renkli krapon kâğıdı kullanılarak yapılmış bir uçurtma kuyruğunun merkezinde yer aldığı *Dönen Makine İçin Uçurtma Kuyruğu*, Jackie Matisse'in gökyüzüne odaklanan estetik kavrayışını iç mekânlarda etkinleştirme arzusunu yansıtır. Sanatçı, eserin üretimini çevreleyen yaratıcı süreci şöyle anlatır: "1980'lerin başında, uçurtmalarımı gözümün önünde bir yerde tutarak daha yakından deneyimlemek istedim. Bu iş için, duvara sabitlenen ve bir elektrik motoruyla harekete geçirilen lehimli piyano tellerinden yapılmış hafif makineler icat ettim. Uçurtma kuyrukları, sonsuz bir döngü hâlinde tavadan yere doğru ilerleyip burada bir yığın hâlinde açıldıktan sonra bir kez daha dönen tambura doğru yükseliyor ve renk rezervini hafif gıcirtı ve hışırtılar eşliğinde yeniliyor."

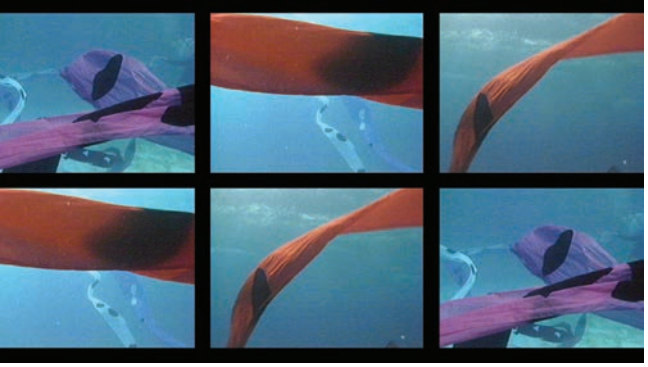

Deniz Kuyrukları, 1983

Galeri -1'de gösterilen *Deniz Kuyrukları*, altı ekranlı bir video yerleştirmesidir. Jackie Matisse, uçurtmalarından biri denize sürüklendikten sonra bu kazayı yapıcı bir deneyime dönüştürmeyi seçerek sualtı uçurtmalarını yaratır. Eser, Jackie Matisse'in uçurtmalarının Molly Davies tarafından çekilen sualtı görüntülerini, David Tudor'un yine sualtı seslerinden yola çıkarak bestelediği müzikle bir araya getirir. Üç sanatçı, Şubat 1983'te Nassau, Bahamalar açıklarında bir teknede sekiz gün geçirir. Jackie Matisse uçurtmalarını sualtında hareket ettirirken, Molly Davies bu görüntüleri kameraya çeker. David Tudor ise bu sırada teknede kalarak farklı derinliklere sarkıttığı mikrofonlarla hava kabarcıklarının, yüzen balıkların ve mercan yiyen karideslerin sıradışı seslerini kaydeder. Uçurtmalar, denizde hafiflik ve yeni bir hareket özgürlüğü keşfeder, farklı renklere bürünürler. *Deniz Kuyrukları*'nın prömiyeri, 3 Haziran 1983'te Paris'te Centre Pompidou'da gerçekleşir. David Tudor, eseri daha sonra Frankfurt, Stockholm ve New York'ta canlı olarak icra eder.

Ziyaretçiler, videoda sualtı görüntülerini izledikleri uçurtmaları Arter'deki sergi mekânının tavanında yatay olarak asılı hâlde görebilir.

Sergi mekânı, üç farklı türde uçurtmaya evsahipliği yapar:

- *Ay Fragmanları* [Débris de Lunes]: Renkli yelken kumaşlarından üretilmiş bu uçurtmalar, üzerlerinde ayın farklı görünümünü temsil eden parçalar taşır.
- *Sualtı Güneş Işınları* [Queues de Voerie]: Akrilik boyayla renklendirilmiş filtre kâğıdından yapılan bu uçurtmalar, kafes desenini andıran geometrik motiflerle bezelidir. Jackie Matisse, uçurtmaların üretiminde, yol işçilerinin yeraltı su ve gaz tesisatlarının güvenliği için kullandıkları plastik ızgaralardan yararlanmıştı. Sanatçı, bu endüstriyel malzemeyi başka uçurtmalarında da karşımıza çıkan desenleri oluşturmak için bir stensil ve aktarım aracı olarak yeniden işlevlendirmiştir.
- *Yüzen Küçük Uçurtmalar* [Petits Cerfs-Nageants]: Akrilik boyayla renklendirilmiş elyaf tabanlı kâğıttan üretilen bu uçurtmalar, kafes desenini andıran stensil motiflere, elle boyanmış harflere ve birçok farklı şekle yer verir.

Videodaki sualtı evreninden çıkıp gelmiş gibi görünen uçurtmalar, organik, akışkan ve ritmik nitelikleriyle sergi mekânını kateder. Jackie Matisse'in hayat boyu arkadaşı olan Niki de Saint-Phalle, bu yapıtları "kutsal kozmik çayırılar" olarak tanımlar.

Gökyüzü Pireleri Sirki [Poux du Ciel], 1979

Akrilik boyayla uygulanmış kafes desenli stensil motifler, frotajlar ve ay şekilleriyle bezeli *Gökyüzü Pireleri Sirki* [Poux du Ciel], yelken kumaşından üretilmiş altıgen formda 128 adet uçurtmadan oluşur. *Narin Parmaklar*, *3 Ay*, *Tutulma*, *Ay ve Güneşler* gibi adlar taşıyan uçurtmalar, tavana gerilmiş ve yukarıdan aydınlatılmış bir ağ desteğine yatay olarak iliştilmiştir. Jackie Matisse, "etrafta özgürce uçuşan kuşlara" benzettiği bu nesnelere "her yaştan çocuğun uçurabileceği küçük uçurtmalardan oluşan bir mozaik" yaratmayı amaçladığını ifade eder.

Gökyüzü Pireleri Sirki uçurtmalarının esin kaynağı, Jackie Matisse'in Paris'in güneybatısındaki Meudon bölgesinde yer alan Hava Müzesi'nde gördüğü kumaş ve ahşaptan yapılmış küçük bir uçaktır. Mucidi Henri Mignet'in *Pou-du-Ciel* adını verdiği bu hava aracı, sadelik, güvenlik ve tasarruf gibi ilkeler göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Herkesin kendi uçağını üretebilmesi için bir yapım kiti de yayımlayan Henri Mignet, Jackie Matisse'e gökyüzünde kendi "pire sirkini" yaratması için ilham vermiştir.

SERGİDEKİ İŞLER

9 Dizi ve Yansımalar, 1986

Alüminyumdan kesilmiş şekiller

Değişken boyutlar

Ahmedabad İpekleri [Ahmedabad Soie], 1981

Ahmedabad ipeği, çeşitli renklerde düz şeritler

Değişken boyutlar

Ay Fragmanları [Débris de Lunes], 1983

Yelken kumaşı

Değişken boyutlar

Deniz Kuyrukları, 1983

Video (renkli, sesli)

22'28"

Gerçekleştiren: Jackie Matisse

Prodüksiyon ve ses: David Tudor

Yönetmen: Molly Davies

Dolaşmış Uçurtma Kuyrukları, 1977

Yelken kumaşı, ayın farklı evrelerini temsil eden eklentiler

Genişlik: 34 cm, Uzunluk: 17-24 m (her biri)

Dönen Makine İçin Uçurtma Kuyruğu, 2005

Kaynaklı çelik dairesel makine, elektrikli motor, krapon

kâğıdı

Yerleştirme: 400 x 25 cm

Gökkuşağı [Arc-en-Ciel], 1983

Yelken kumaşı, uçurtma başları için bambu çıtalar

Değişken boyutlar

Gökyüzü Pireleri Sirki [Poux du Ciel], 1979

Yelken kumaşından üretilmiş altıgen formda 128 adet

uçurtma, bambu çıtalar, ağ

Yerleştirme: 12 x 5 m

Uçurtmalar: 75 x 54 cm (her biri)

Siyah Beyaz Uçurtmalar, 1989

Yelken kumaşı, polyester

Genişlik: 34 cm, Uzunluk: 10-17 m (her biri)

Ayın Evreleri [Morceaux de Lunes]

Güneş Tutulması [Éclipse du Soleil]

Karmakarışık Aylar [Méli-Mélo de Lunes]

Kırık Tabaklar [Assiettes Cassés]

Sualtı Güneş Işınları [Queues de Voierie], 1979

Filtre kâğıdı, akrilik

Değişken boyutlar

Şişelenmiş Düşler [Rêves en Bouteille], 1981

20 adet cam şişe, su, yelken kumaşı, elyaf tabanlı kâğıt,

boya, balmumu ve cam tıplar, çeşitli nesnelere

Değişken boyutlar

Yüzen Küçük Uçurtmalar [Petits Cerfs-Nageants], 1979

Elyaf tabanlı kâğıt, akrilik

Değişken boyutlar

Jackie Matisse'in 2000'de Mingei International

Museum'da (San Diego, ABD) düzenlenen *Art That*

***Soars* [Gökte Süzülen Sanat] başlıklı sergisi sırasında**

Mariner's Point'te gerçekleştirdiği performanstan kesit

Prodüksiyon: Robert Gardner, Terry Williams

TEŞEKKÜRLER

Melih Fereli

Molly Davies

Robert Monnier

Polly Motley

Catly Shannon

Philip A. Roy

Nicolas Monnier

John Driscoll

Antoine Monnier

Phil Edelstein

JACKIE MATISSE (1931-2021)

- 1931 Neuilly-sur-Seine’de, Pierre Matisse ve Alexina “Teeny” Sattler’in kızı olarak dünyaya geldi. Henri Matisse, Jackie Matisse’in büyükbabası; Joan Miró ise vaffiz babasıdır.
- 1942 New York’ta, babasının galerisi 57th Street Gallery’de sergilenen sanatçıların ve sanat eserlerinin oluşturduğu bir ortamda yetişti. *Artists in Exile* [Sürgündeki Sanatçılar] başlıklı sergi vesilesiyle Piet Mondrian, Fernand Léger, Marc Chagall, Max Ernst ve André Breton’un da aralarında yer aldığı birçok sanatçıyla tanıştı.
- 1943 Hayat boyu arkadaşı olan ressam, heykeltıraş, yönetmen ve yazar Niki de Saint-Phalle ile tanıştı.
- 1949 Paris’teki atölyesini düzenli olarak ziyaret ettiği Constantin Brâncuși ile kitap takası ve felsefi fikir alışverişi üzerine temellenen bir arkadaşlık kurdu.
- 1950 Henri Matisse, 80. doğum günü vesilesiyle Nice’teki dairesinin tavanına torunları Jackie, Claude ve Gérard’ın resimlerini çizdi.
- 1954 Bernard Monnier ile evlendi. Annesi Alexina aynı yıl Marcel Duchamp ile evlendi.
- 1959-1968 Paris’teki aile apartmanında çalışarak Marcel Duchamp’a *Boîte-en-valise*’i [Valizdeki Kutu] adlı eserini bir araya getirmesinde yardımcı oldu. Ailenin yaşadığı ev, Man Ray, Alexander Calder, Alberto Giacometti, Yves Tanguy, Yves Klein, Jean Tinguely, Niki de Saint-Phalle ve diğer sanatçıların eserleriyle çevriliydi.

- 1962 Satın aldığı uzun kuyruklu bir Çin uçurtmasını ormanda uçurup kaybettikten sonra, "gökyüzünde renk ve çizgiyle oynamak" için kendi uçurtmalarını yapmaya karar verdi.
- 1964 Merce Cunningham Dance Company [Merce Cunningham Dans Kumpanyası] aracılığıyla John Cage ve David Tudor ile tanıştı. Cage ve Tudor, Jackie Matisse ile Bernard Monnier'nin kır evinin düzenli ziyaretçileri oldu.
- 1969-1971 Apollo projesinden esinlenen ve kare formundaki baş kısımlarıyla Kazimir Maleviç'e saygı duruşu niteliği taşıyan uçurtmalar yaptı.
- 1972 Jackie Matisse'in uçurtma kuyruklarından oluşan ilk sergisi Paris'teki Alexandre Iolas Gallery'de düzenlendi.
- 1975 *Kites for Painting the Sky* [Gökyüzünü Boyamak İçin Uçurtmalar] başlıklı sergisi Londra'daki Institute of Contemporary Art'ta gerçekleşti.
- 1977 Centre Pompidou'nun açılışına ve *Homage to Yves Klein* [Yves Klein'a Saygı] başlıklı sergiye katıldı.
- 1978 Tüplü dalış dersleri, Akdeniz'de uçurtmalarla sualtındaki serüveninin de başlangıcı oldu.
- 1980-1981 David Tudor ve Molly Davies ile birlikte Hindistan'a seyahatler gerçekleştirdi. Uçurtma festivallerine katıldı ve Gücerat eyaletine bağlı Ahmedabad'dan uçurtma kuyruklarında kullanmak üzere ipek satın aldı.
- 1981 Philadelphia Museum of Art'ta düzenlenen *Travelling Exhibition*'a [Gezici Sergi] katıldı.
- 1983 Bahamalar'da Molly Davies ve David Tudor ile birlikte *Sea Tails* [Deniz Kuyrukları] adlı videonun prodüksiyonunu gerçekleştirdi. 1980'den itibaren, hareket ve hafiflik kavramlarıyla ilişki kurarak, gökyüzü, deniz ve iç mekânlar için üç farklı bağlamda uçurtma benzeri nesnelere üretmeye devam etti.
- 1993 John Cage onuruna Philadelphia Museum of Art'ta düzenlenen *Drawing Sounds* [Sesleri Çizmek] başlıklı sergiye katıldı.

- 1997 *The Blue Book: Sea Tails* [Mavi Kitap: Deniz Kuyrukları], Edition De L'Onde tarafından yayımlandı.
- 2000 *Art That Soars* [Gökte Süzülen Sanat] başlıklı sergisi San Diego, Kaliforniya'daki Mingei International Museum'da açıldı.
- 2001 Japonya'da uçurtma yapımı ve uçurtma uçurma atölyeleri düzenledi.
- 2002 Virginia'daki Mountain Lake Workshop'a katılarak sanal ortamda uçurtma uçurma denemeleri yaptı.
- 2004 Merce Cunningham Dance Company'ye saygı duruşu niteliğindeki *Kites for Dancing on the Cutting Edge* [Uçurumun Kenarında Dans Etmek İçin Uçurtmalar] başlıklı sergisi, Miami'deki Museum of Contemporary Art'ta açıldı.
- 2013 *Jeux d'Espace* [Uzam Oyunları] başlıklı retrospektif sergisi, 2013 yılında Le Cateau-Cambrésis'teki Matisse Müzesi'nde düzenlendi.
- 2021 Jackie Matisse, Paris'teki evinde vefat etti.
- 2021 1950'li yıllarda Avrupa ve ABD'de çağdaş müziğin önde gelen piyanist ve yorumcularından biri olan David Tudor ile ortak çalışmaları Museum der Moderne Salzburg'da gerçekleşen *Teasing Chaos: David Tudor* [Kaosu Kışkırtmak: David Tudor] başlıklı sergide gösterildi.
- 2022 Eserleri, Venet Foundation'da düzenlenen *Homage to David Tudor* [David Tudor'a Saygı] başlıklı sergiye dahil edildi.

David Tudor ile İşbirlikleri

- 1983 *Sea Tails* [Deniz Kuyrukları]: Video yerleştirmesi, Centre Pompidou, Paris, Fransa.
- David Tudor konseri, Moderna Museet, Stockholm, İsveç.
- David Tudor konseri, Müzik Festivali, Lugano, İtalya.
- Video yerleştirmesi, Molly Davies ve David Tudor ile birlikte, Theater Am Turm, Frankfurt, Almanya.
- 1985 *R.O.R.*, C. Asker, E. Ferrer, Y. Tono, H. Mathews ile *Revue Parlée* için etkinlik, Centre Pompidou, Paris, Fransa. Jackie Matisse'in *Tailing a Dream* [Bir Rüyanın Peşinde] başlıklı 7 dakikalık videosu (müzik: David Tudor, kamera: Andy Ferullo ve Molly Davies) eşliğinde.
- 1986 *Sound Totem, 9 Lines* [Ses Totemi, 9 Dizi], David Tudor ve Molly Davies ile performans, Whitney Sculpture Court, New York, ABD.
- 1988 *Lines and Reflections I* [Diziler ve Yansımalar I], David Tudor ile performans, The Kitchen, New York, ABD.
- Lines and Reflections II* [Diziler ve Yansımalar II], Rheinischen Musikfest, Kunstakademie, Düsseldorf, Almanya.
- 1990 *Volatils and Sonic Reflections* [Değişkenler ve Sonik Yansımalar], Neue Musik München Klang-Aktionen 90, Münih, Almanya.
- Volatils with Sonic Reflections* [Değişkenler ve Sonik Yansımalar], Jack Tilton Gallery, New York, ABD.
- 2000 *Sound and Files* [Sesler ve Dosyalar], Künstlerhaus, Viyana, Avusturya.

KURUMSAL SPONSOR

Arter Kütüphanesi'nde sergiyle bağlantılı sunulan yayınların listesine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

ARTER.ORG.TR

Irmak Caddesi No: 13 Dolapdere
Beyoğlu 34435 İstanbul

T: +90 212 708 58 00

KURUCU | FOUNDER
 Vehbi Koç Vakfı

@arteristanbul